

JOSEP FERNÁNDEZ COROMINAS.

La Mikwah de Besalú.

No anem a fer una descripció de la Mikwah de Besalú, ja que la premsa nacional i la internacional, entre elles «L'Arche» ho feren d'una manera que la nostra quedaria molt per sota.

Avui anem a parlar dels fets que durant un temps ens tingueren preocupats i que, estem quasi segurs, ens han donat la llum sobre la forma en què es feia el bany ritual amb l'aigua que arribava a la Mikwah.

El dia 2 de Maig de 1965, d'acord amb les autoritats de la nostra Vila, rebérem la visita de 115 membres de la Comunitat Israelita de Perpinyà, Tolosa i Nimes. Celebràrem una recepció a la Casa de la Vila, una visita a Besalú i a la Mikwah com a colofò. Un dinar a Palera va cloure la trobada que fou, des de tots els punts de vista, emocionant.

El 17 d'Octubre del mateix any, vàrem ésser invitats, uns 40 membres de l'entitat d'Amics de Besalú, per la Comunitat Israelita a Perpinyà. A la Sinagoga, el Rabí Mordoch, ens remercià de l'acollida que havien tingut a Besalú i ens donà la sorpresa de cedir la paraula a un sacerdot Catòlic dins el recinte. L'evocació del Pare Nolasc del Molar va versar sobre el tema de la unió de tots els creients, ja que el Concili, havia anul·lat, aquella mateixa setmana, l'anatema de Deicides que pesava sobre el poble d'Israel. Un dinar magnífic ens fou ofert i tornàrem a Besalú altament impressionats de l'acollida.

Ni en la reunió de Besalú, ni en la recíproca de Perpinyà, no poguérem recollir cap detall sobre la forma en que es realitzava el bany ritual.

A principis de 1966, el Rabí Mordoch, ens anuncià la vinguda de Monsenyor SALZER, gran Rabí de Marsella, amb jurisdicció a tot el sud de França.

Vàrem posar-nos en contacte amb el nostre estimat President Sr. Vilarrasa, que en pau reposi, i també invitàrem el Pare Nolasc, ja que havia contret una gran amistat amb el Rabí Mordoch.

Aquesta visita fou la clau que ens obrí les portes del que des de tan temps cercàvem. Un dinar a Santa Maria, ofert pel Sr. Vilarrasa, ens meravellà per la similitud de rites Hebraics i Cristians. En beneir la taula, Monsenyor Salzer, beneí això mateix pel pa, el vi, la sal i l'hoste que els acollia.

Després de recórrer la Vila, visitàrem la Mikwah quedant, dit senyor impresionadíssim, per les dimensions de la mateixa i ens feu entrar a l'explicació del rite:

Ens digué, que el bany era d'immersió total, no de peus com alguns historiadors havien dit. Ens demostrà, que l'altura del forat d'entrada de l'aigua arribava al pit d'una persona normal. Sols es banyaven i purificaven les dones, després de l'època menstrual. Es reservava el bany de purificació masculí, únicament en el cas de la conversió al judaïsme per part d'un membre d'altra religió, i només una vegada.

S'interessà molt pel corredor que, des de la sinagoga comunica, encara avui, amb el bany, i opinà que podria ésser un pas discret que apartava les dones de l'entrada principal o Plaça dels Jueus, molt concorreguda en aquelles èpoques.

D'aquestes explicacions arrenca el nostre estudi:

Com podien en un país fred com Besalú, banyar-se amb una aigua que a l'hivern no passa de 6°?

Les nostre observacions s'orientaren vers un petit cabal, molt superior a l'entrada de líquid de la Mikwah, conegut per tothom amb el nom *d'aigua calenta* i que es troba, actualment, al costat de la Central elèctrica del Sr. Escatllar.

Fins a l'any 1940, l'Ajuntament feia arranjar, periòdicament, les grans pedres planes, que posades a cada costat del rec, servien com a rentadores, per a la gent de Besalú. A la nostra Vila, totes les que passen de 50 anys, han rentat en aquest lloc.

Esbrinant més a fons, una familiar meva que, fa poc morí a 92 anys, m'explicà que, pagant un «quarto» anaven a rentar la bugada a l'Horta de ca l'Esquilet, ja que allí hi passava *l'aigua calenta*. Aquesta Horta, es troba al final de l'Església de Sant Julià i sota el jardí actual de la Cúria Reial. Això succia l'any 1906.

D'aquesta Horta a la Mikwah hi han 87 metres.

Una paret-muralla surt d'aquest lloc i sosté l'Horta d'en Figueres i la d'en Tonet Peroler (avui de l'Arboix),

En diferents aigüats es reconstruïren per tornar les feixes en terres de cultiu, posant sobre la conducció de l'aigua de la Mikwah, terres i més terres.

La pèrdua de *l'aigua calenta*, fins a l'Horta de l'Esquilet, és molt probable que

III ASSEMBLEA D'ESTUDIS SOBRE EL COMTAT DE BESALÚ

fou en l'aigüat de 1906 i amb les grans reformes del Molí Fondo (avui central del Sr.Escatllar) al suprimir les deixateres antigues i posar-hi turbines hidràuliques.

La pèrdua de la conducció des de l'Horta de l'Esquilet a la Mikwah, fou deguda als aiguats de 1617,1764,1790 i altres, en un dels quals l'aigua va arribar a passar 10 pams sobre el Pont Vell.

El fet de no funcionar el bany ritual, des de 1492, per haver marxat la Comunitat hebraica o haver-se convertit al Catolicisme la resta de la mateixa, feu que s'anés abandonant la conducció subterrània dins les hortes d'en Figueres i del Peroler. Com a fet curiós cal consignar que, l'obrador de caldereria era del Sr. Anton Tremoleda, la família del qual està tan vinculada a Olot i a Banyoles, un dels fills fou una gran figura de l'Ordre dels Caputxins: El pare Josep de Besalú. L'avi Tremoleda em deia que, sota el seu obrador hi havia sales i corredors que anavem fins a la Plaça, separada solament uns 35 metres. Efectivament, la Mikwah ha estat retrobada allí mateix.

La temperatura de *l'aigua calenta*, a l'hivern és de 18° a 22°. Si la comparem als nostres banys actuals, la trobarem freda, però tractant-se d'un ritual religiós, hem de pensar que s'accepta com a passable. També cal pensar que a, Besalú, a l'hivern tenim molts dies de temperatures de 4 i 5 graus sota zero. En jornades així, *l'aigua calenta* era una benedicció.

Besalú-Banyoles, 5 de setembre de 1975.